

DEN RYSKA AKTIONEN MOT FINLAND

DEN RYSKA NOTEN till Finland väckte i vårt land under några dagar till liv något av stämningarna från den dystra hösten år 1939. Medan den finska allmänheten åtminstone utåt bevarade sitt sedvanliga kalla lugn, reagerade man i Sverige mångstädes häftigt — så häftigt att en av de båda kvällstidningar i Stockholm, som nästan inte längre skyr några medel i kampen om lösnummerköparna, fann det med sina intressen förenligt att i braskande löpsedelsrubriker tillkännage ur luften gripna uppgifter om att de ryska kraven skulle innefatta baser på Åland!

De mera extrema uttrycken för den oro, som grep omkring sig stillades dessbättre snabbt. Sannolikt hade statsministerns kyla och fasthet vid hans offentliga uttalanden — inte minst den TV-intervju, där han med en skärpa i sak, som inte skymdes av de korrekta formuleringarna, avvisade i den ryska noten framförda grundlösa beskyllningar mot Sverige — sin betydelse för balansens återställande. Det må vara ett oppositionsorgan tillåtet att säga att lika olyckligt intryck som herr Erlander i regel gör, då han skall uppträda *både* som statsminister och

partiledare, lika tillfredsställande är det ofta att se honom i situationer, då han gentemot utlandet uppträder *enbart* som Sveriges statsminister.

Men visst fanns det — och finns — anledning till stor oro. Den ryska noten var genomgående så starkt präglad av en militärpolitisk argumentation, att det tycktes självfallet att målsättningen för aktionen var ett organiserat direkt samarbete på det militära planet mellan Sovjetunionen och Finland, dvs. den slutsatsen låg nära till hands att syftet bl. a. var att uppnå sovjetryska militärbaser på finskt område. Med tanke på den funktion dylika baser haft på sin tid i Balticum och närmare i tiden i t. ex. Tjeckoslovakiet och Ungern, har sovjetryska framställningar om baser en alldeles särskilt hotfull innebörd.

Argumentationen i noten var olycksbådande också på ett annat sätt. Påståendena om en västtysk militär penetrationspolitik i Norden, vilken skulle utgöra förberedelser för ett västtyskt revanschkrig, är så orimliga att de gav noten ett drag av hänsynslös konstruktion — av en strävan att med hur haltlösa motiveringar som helst tvinga

på Finland den egna uppfattningen. Samma intryck gjorde de alldeles verklighetsfrämmande utläggningarna kring innebörden av upprättandet av Natos gemensamma östersjökommando, som utmålades som en skandinavisk central för västliga förberedelser för ett anfallskrig.

För Sovjetunionen tycks det vara omöjligt att fatta att Nato är en utpräglad defensiv allians och att det gemensamma Natokommandot i Östersjön inte bara har blygsamma militära resurser utan också representerar en typ av nödvändig elementär koordinering av disparata nationella stridskrafter. Inom Warszawapakten torde man på väsentliga områden ha gått mycket längre än så i militär koordination. Tillkomsten av detta kommando måste också ses mot bakgrunden av det senaste årets aggressiva ryska politik i den tyska frågan. Det är alldeles självfallet att om en defensiv allians ställs inför ett aktuellt hot ökar alliansens sammanhållning och försvarsförberedelser. Kreml borde vid det här laget veta att skrämselfpolitik inte lönar sig — att den bara skapar en atmosfär av ömsesidig fruktan och ömsesidiga förberedelser. De båda sidorna skrämmer varandra till allt mer omfattande militära åtgärder, varvid militära synpunkter alltmer tränger in i de politiska bedömandena. Sovjetunionen har genom sin tyska politik skapat en ond cirkel — och har så mycket

mindre anledning att klaga över följderna härav som det står i dess makt att själv när som helst bryta denna cirkel. En resonabel rysk politik i den tyska frågan skulle snabbt åstadkomma en avspänning både politiskt och militärt, med motsvarande återverkningar på läget i Östersjön och omfattningen av Natos försvarsförberedelser där.

De faktiska krav, som Sovjetunionen nu ställt på Finland, är än så länge icke militära utan politiska. Diskrepansen mellan noten med dess oförblommerade inriktning på *militära* krav och aktionens nu avslöjade *politiska* syftning är förbryllande. Att för närvarande försöka spekulera över orsakerna till oförenligheten mellan notens militära innehåll och aktionens politiska inriktning torde vara fruktlöst. Likaså är det för tidigt att bedöma orsakerna till de omsvängningar, som inträdde i den ryska hållningen — först i form av ett förnyat accentuerande av de militära kraven, sedan, efter Kekkonens sibiriska resa, tillbaka till det politiska planet.

Det är emellertid skäl att vi i Sverige med all kraft understryker att kravet på Kekkonens återval, ja, att han skulle befästas i sin ställning som president genom en alla partier omfattande förtroendeförklaring, utgjorde en oerhörd inblandning i en annan stats inre angelägenheter. Aktionen innebär en ytterligt allvarlig kränkning av Finlands politiska suveränitet —

till sin principiella karaktär lika hotande som yrkanden på militära baser. Det är svårt att fatta varför Sovjetunionen gjort sig skyldig till en handling, som i hela Norden — och inte minst Sverige — måste uppfattas som ett uttryck för en strävan att begränsa Finlands självständighet och kringskära dess neutralitet genom ett permanent politiskt servitut. Ty har man en gång skapat ett prejudikat av detta slag lär det framstå som självklart för Kreml att kommande finska presidenter — till äventyrs också statsministrar och regeringar — alltid skall söka investitur i Moskva. Allt talar för att Kekkonen blivit omvald utan denna opåkallade hjälp. Man kan åtminstone misstänka att bakom det kategoriska imperativet till Finland att återvälja Kekkonen legat en strävan att begränsa Finlands möjligheter att finna någon form av association till EEC. Att Sovjetunionen med förargelse och oro ser utvidgandet av den gemensamma europeiska marknaden är välbekant. En europeisk förnyelse inom ramen för ett ekonomiskt och politiskt enhetsverk skulle alldeles strida både mot den kommunistiska doktrin, enligt vilken den västerländska »monopolkapitalismen» nu befinner sig i sitt slutskede, och Sovjetunionens maktpolitiska strävanden som stat.

I detta läge är det självklart att allt som kan göras från Sveriges sida för att politiskt bistå Finland

också måste göras. Åtminstone tillsvidare har den ryska aktionen givits en begränsad räckvidd. Möjligt är att spänningen kring Berlin och Västtyskland kan lätta och att detta kan få gynnsamma följder för utvecklingen av de finsk-ryska relationerna. Möjligt är vidare att Kekkonen genom nyvalet till finska riksdagen får ett breddat underlag för agrarpartiets regeringsställning — måhända var det just ett av hans syften med upplösningsbeslutet — och därmed lättare att skapa den representativa och »förtroendeingivande» regering, som Sovjetunionen kräver, utan att behöva taga med folkdemokraterna. Skulle detta sista framtingas från ryskt håll har man skäl befara långtgående ryska målsättningar och att dra konsekvenserna därav.

För Sveriges del kan man konstatera att den position, som vår utrikespolitiska handlingsfrihet innebär aldrig varit värdefullare och viktigare än nu. Vi torde alltsedan det andra världskriget ha förvärvat ett visst politiskt förtroendekapital i Moskva, som det nu och i fortsättningen gäller att utnyttja — till Finlands hjälp och fromma. De egendomliga beskyllningarna mot Sverige i den ryska noten torde icke förändra detta faktum.

Vi har också alla skäl att vara tacksamma för att vi inte lät det andra världskriget följas av ett nytt 1925. Trots bristen på taktiska atomvapen — andra kärnvapen har det ju för vår del aldrig varit

frågan om — är vår krigsmakt respektingivande. Ett isolerat anfall på Sverige skulle medföra krigsoperationer av sådan storleksordning att kriget näppeligen kunde begränsas till ett östersjökrig. Och vid ett nytt världskrig skulle vi ha någon utsikt att på grund av respekten för vårt försvar och genom en skicklig politik undgå att indragas, åtminstone i inledningsskedet. Detta är välbekanta satsar — men de kan knappast upprepas för ofta. Vidare är att märka att kärnvapenkrigets slagskugga otvivelaktigt berett ett större utrymme än för låt oss säga tio år sedan för isolerade framstötter och isolerade krig i gränszo-

nerna mellan öst och väst. Vätebombarna framstår som så fruktansvärda att båda sidorna tvekar i det längsta att utvidga lokala konflikter. Så mycket större skäl då för stater, som kan befara att bli indragna i lokala konflikter, att göra sitt yttersta för det egna försvarets styrka. Frågorna kring det svenska försvarets resurser och de svenska försvarsutgifterna börjar ånyo träda i förgrunden. Den sovjetryska aktionen mot Finland utgör en varning om hur känsligt och spänt läget är i vår omedelbara närhet. Sverige ligger i en mer utsatt position än vad många i vårt land velat föreställa sig.